
DOBA KONFERENCEČNÍ?

ijeme v době, kterou lze označit mnoha přívlastky. U pedagogické komunity, zejména té její části, která se snaží o vědecké bádání, by mohla být označena přívlastkem – „konferenceční“. A skutečně, počet konferencí, ale také různých kongresů, sympozií, seminářů a kolokvií je enormní. Většina aktivních členů pedagogicko-vědecké komunity to zná z vlastní zkušenosti, o tom, že nejde o českou výjimku, svědčí mimo jiné internetové informace o četných vědeckých poradách v zahraničí. Jistým dokladem je ostatně i toto číslo *Pedagogiky* – informuje o třech konferencích uskutečněných v krátkém časovém období, o řadě dalších z téže i jiné doby zprávy patrně ještě přijdou, jiné proběhly a zůstanou bez dalších referencí. Vášnivým zájemcům o účast na těchto setkáních tak dnes rozhodně nehrozí abstinenci příznaky – když už ne přímo, fyzickou přítomností, tak alespoň virtuálně mohou vstupovat do prostředí elektronických konferencí prakticky neustále. Mohl by tak až vzniknout dojem, že kdo konferencečně nežije, jako by ve vědecké komunitě téměř neexistoval...

Zdá se tedy, že je řada dobrých důvodů pro pořádání konferencí i pro účast na nich.

Tím určitě prvním – při zdařilejším scénáři a také soudnosti prezentujících – je věcný, tematický důvod: konference jsou příležitostí dovídat se o pokrocích kolegů v práci na obdobných či jiných tématech, slyšet přímo něco z jejich hledů do věci, informovat o vlastní práci, poskytovat a naopak také získávat zpětnou informaci k prezentovaným výsledkům, záměrům apod. Dobré konference tak nabízejí šanci učit se od druhých, jsou nejen prostorem pro prezentaci již hotových věcí, ale i příležitostí ke společnému uvažování o dilematech těch či oněch postupů, zdrojem inspirace tematické i metodologické.

Sociální funkce konferencí je dalším dobrým důvodem pro jejich konání. Konference bývají místem setkávání dlouholetých kolegů i příležitostí seznamovat se s novými členy vědecké komunity, navazovat pracovní i osobní vztahy, začínat či dále utužovat spolupráci, formovat příští společné plány. Slouží k výměně informací oficiálních i těch zákulisních. Zejména pro mladší kolegy mohou být dobrou příležitostí k poznávání vědecké komunity, ke vstupu do ní. Ve šťastnějších případech na nich ti zkušenější členové komunity poskytují vzor méně zkušeným.

Konference však mohou sloužit i jako prostor pro sebeorganizaci, kultivaci vědecké komunity, reflexi jejího stavu, vytváření strategií, jak život vědecké komunity dále rozvíjet. Jde o přesah nad prvním plánem konferenčních programů, o přesah zásadního významu.

Konference mohou být

- *příležitostí pro reflexi vlastní práce (sebereflexi). Dobrá konference nabídne řadě účastníků nejen informace o tom, co, kdo a jak dělá, ale také je vybidne k vlastnímu vnitřnímu bilancování – co znamená moje práce ve srovnání s tím, kam ji chci vést, a s tím, jak si počínají jiní, kde je moje místo ve vědecké komunitě, a co to vlastně všechno znamená pro mé další usilování? Na takové otázky nebývá ve shonu každodennosti a v jisté izolaci od druhých nejlepší příležitost;*
- *prostředkem rozvoje oboru a jeho akcentů. Je obor jako celek rozvíjen skutečně vyrovnaně, s ohledem na tradice, a přece „moderně“? Nejsou prosazované akcenty a témata tendenční? Zůstávají u tradice, anebo jsou jejich výběrem reflektovány proměňující se tendence a potřeby? A napomáhají věci organizátoři a iniciátoři konferencí nejen vypisováním vhodných hlavních témat, ale také tím, že přijímají a zařazují nabízené příspěvky přísněji podle tematických vymezení?*
- *prostorem pro prezentaci výsledků práce vědecké komunity širší veřejnosti – a to nejen akademické. Tento aspekt nebývá v případě vědecko-pedagogických konferencí vždy dostatečně doceňován, přestože je velmi významný i pro popularizaci oboru a jeho uznání u širší veřejnosti. Důležitou roli hrají v tomto případě také média.*

Jsou však i další, snad sekundární aspekty konferenčních snah.

Konference mohou účastníkům sloužit, ve vedlejším produktu, ale ne nevýznamně, i jako šance uskutečňovat „pracovní-poznávací turistiku“. Poznávat prostředí, ve kterém pracují a žijí akci pořádající kolegové, bývá zajímavé a někdy i inspirativní. Ovšem zejména u nás se pro organizátory stávají konference v řadě případů (ne vždy oblíbeným) testem organizačních schopností. Jen málokdo si zatím dovoluje zadat uspořádání konference „na klíč“. Možná už je čas... Na druhé straně, konference lze pojímat i jako svého druhu výdělečnou aktivitu – tento motiv mi vyvstává na mysli při pohledu na vyšší účastnických poplatků některých zahraničních akcí...

Úroveň a kultura konferencí ovšem bývá velmi rozmanitá. Zdá se mi, že někdy se objevuje v této souvislosti určitá skepse. Výzva po smysluplnosti tak stojí před organizátory i účastníky každé takové akce, u nás i v zahraničí.

Čím se tedy vlastně doba konferenční vyznačuje? A jaký nám dává smysl to hlavní, co s ní souvisí? Nejde spíše o dobu konferenční inflace? Co vlastně daný stav znamená pro obor a jeho podobory, pro vědce a výzkumníky, pro politiku, pro praxi? Má ještě dnes vůbec smysl informovat kolegy konferenční cestou o tom, co děláme, sjíždět se z různých koutů do různých jiných koutů, trávit tam i několik dní v poslechu druhých, v (ne)živé výměně názorů, zkušeností a poznatků? Nejde při již tak dost hektickém režimu většiny z nás o časovou ztrátu? A nejsou mnozí organizátoři (ale i účastníci) nuceni ke konferenční aktivitě zejména v zájmu zisku „čárek za aktivitu“, ať již ze strany vedení pracovišť (sami organizátoři se též chtějí prezentovat jako aktivní), nebo ze strany „grantodárců“ (sami účastníci ovšem navrhnou donátorům ty či jiné aktivity a jejich výstupy)? Nepředstavují dnes mnohdy konference

fóra, na kterých především zaznívá již vícekrát řečené? Ostatně, jak mohou aktivní účastníci těchto akcí docházet ke skutečně novým badatelským výsledkům, které stojí za to prezentovat (ignorují na pedagogických konferencích stále ještě četná sdělení učebnicově-přehledové povahy, u kterých původnost, event. schopnost syntézy není silnou stránkou), když od poslední konference uplynula jen velmi krátká doba? Jakou cenu mají konferenční sborníky s byt' zajímavými, ale jen útržkovitými příspěvky na pár stránek, a jakou cenu mají sborníky obsahující jen abstrakta? Kdo vlastně tyto konferenční publikace čte a kdo na práce v nich uvedené odkazuje? Jak nahlížet na obří konferenční akce, přinášející navzdory ústřednímu tématu jako hlavní nabídku „pel-mel“? A co naopak říct na konference, na jejichž sekcích si dva tři účastníci, často po léta v těžce sestavě, sdělují navzájem své pravidelně „oprašované“ příspěvky (nikdo jiný se, kdovi proč... nedostavil)? Jak rozumět tomu, že jen výjimečně se snaží organizátoři a iniciátoři konferencí získat od jejich účastníků zpětnou vazbu? A co si myslet o tom, že, na druhé straně, získávat takové informace od skutečně povolanych nebývá snadné – mnoho účastníků přijíždí na konference později nebo odjíždí dříve, někteří dokonce jen posílají příspěvek, který za ně prezentuje někdo jiný, věci detailně neznalý..., další, na akci zcela absentující „účastníky“ najdeme až v následně vydaném konferenčním sborníku.

Udržet smysl konferencí tak patrně znamená dávat oněm výše uvedeným, ale i dalším funkcím a aspektům smysluplnou, živou a přitažlivou náplň. To závisí nejen na organizátorech a iniciátorech, ale i na účastnících konferencí. K čemu směřovat? Myslím, že dobré konference by měly mít duši. Měly by tedy reflektovat tři složky již od antiky známého pojetí duše, které lze vztáhnout i na každou společnou aktivitu lidí: racionální, emocionální a konativní. Pak by snad mělo jít o to, aby dobré konference:

- umožňovaly členům vědecké komunity rozvíjet obor a rozvíjet se v oboru, a ostatním pak poznávat rozvoj v oboru;
- pomáhaly členům vědecké komunity posilovat vědomí sounáležitosti s oborem i s vědeckou komunitou, která jej rozvíjí, podporovaly jejich schopnost a ochotu spolupracovat s druhými členy komunity, přinášely jim pocitu uspokojení z toho, co, s kým a jak členové vědecké komunity ve spolupráci rozvíjejí;
- podporovaly členy vědecké komunity v rozvíjení oboru ve smysluplných strukturách organizace práce, v čase, který je realistický, podporovaly jejich schopnost získávat zdroje pro rozvoj oboru a dobře s nimi nakládat.

Sledovat celek požadavků určitě není snadné, jak ostatně naznačují i v tomto čísle uvedené konferenční zprávy. Má však patrně smysl se o to pokoušet.

Milan Pol